

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ
НАУК УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР „ІНСТИТУТ
АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ”**

ПРОГРАМА

круглого столу

«РИНОК НАСІННЯ І САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

30 травня 2016 року

Київ – 2016

Порядок роботи

- 13.40–14.00 **Реєстрація учасників**
- 14.00–14.15 **Відкриття круглого столу**
Привітання учасників
ЛУПЕНКО Юрій Олексійович, доктор економічних наук, академік НААН, директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»
- Модератор**
ПУГАЧОВ Микола Іванович, доктор економічних наук, заступник директора з наукової роботи Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»
- 14.15–15.30 **Виступи учасників**
Регламент до 15 хв.
- 14.15–14.30 **Ринок насіння і садивного матеріалу в Україні: проблеми та перспективи**
ЗАХАРЧУК Олександр Васильович, доктор економічних наук, завідувач відділу ринку матеріально-технічних ресурсів Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»
- 14.30–14.45 **Сучасний стан галузі насінництва в Україні**
ТОПЧИЙ Володимир Миколайович, директор Департаменту землеробства та технічної політики в АПК Міністерства аграрної політики та продовольства України
- 14.45–15.00 **Селекція і насінництво сільськогосподарських культур в Україні**
РОЇК Микола Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, академік НААН, директор Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН
- 15.00–15.15 **Формування сортових ресурсів – основа продовольчої безпеки держави**
МЕЛЬНИК Сергій Іванович, доктор економічних наук, директор Українського інституту експертизи сортів рослин
- 15.15–15.30 **Ринок насіння в рамках змін до Закону України «Про насіння і садивний матеріал»**
ГРИГОРЕНКО Сюзана Вікторівна, виконавчий директор Насінневої асоціації України
- 15.30–16.00 **Обговорення та внесення пропозицій до проекту резолюції.**
Регламент до 5 хв.
- 16.00–16.20 **Прийняття резолюції. Підведення підсумків круглого столу.**
Закриття круглого столу.

Список учасників «круглого столу»

Топчій Володимир Миколайович Храпійчук Наталія Миколаївна	директор Департаменту землеробства та технічної політики в АПК Міністерства аграрної політики та продовольства України начальник відділу насінництва Управління виробництва продукції рослинництва та насінництва Департаменту землеробства та технічної політики в АПК Міністерства аграрної політики та продовольства України
Роїк Микола Володимирович Лупенко Юрій Олексійович Пугачов Микола Іванович Саблук Петро Трохимович Курило Людмила Ізідорівна Дем'яненко Микола Якович	директор Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, академік-секретар відділення рослинництва НААН, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН України директор ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН, доктор економічних наук, професор, академік НААН України заступник директора з наукової роботи ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН, доктор економічних наук, професор академік-секретар відділення аграрної економіки і продовольства НААН, доктор економічних наук, професор, академік НААН України учений секретар ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН, доктор економічних наук, професор зав. відділення фінансів, обліку та інвестицій ННЦ «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук, професор, академік НААН України
Малік Микола Йосипович	зав. відділення соціально-економічних проблем розвитку сільських територій, доктор економічних наук, професор, академік НААН України
Месель-Веселяк Віктор Якович	зав. відділення організації виробництва та земельних відносин ННЦ «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук, професор, академік НААН України
Шпичак Олександр Михайлович	зав. відділення ціноутворення, інфраструктури ринку та розвитку наукових інновацій, доктор економічних наук, професор, академік НААН України
Кропивко Михайло Федорович	зав. відділу проблем галузевого і територіального управління ННЦ «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук, професор, академік НААН України
Захарчук Олександр Васильович	зав. відділу ринку матеріально-технічних ресурсів ННЦ «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук, ст. н. с.
Стецюк Петро Антонович	зав. відділу кредитування, страхування та фінансів підприємств ННЦ «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук, професор
Боднар Ольга Василівна	зав. відділу ціноутворення, кон'юнктури та інфраструктури ринку ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, ст. н. с.
Булавка Олексій Гаврилович	зав. відділу соціально-економічного розвитку сільських територій ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, ст. н. с.
Кісіль Микола Іванович	зав. відділу інвестицій ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, ст. н. с.

Козак	зав. відділу науково-організаційного забезпечення ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук
Мирослав Іванович	
Мельничук	зав. відділу методології обліку та аудиту ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, ст. н. с.
Борис Вікторович	
Тулуш	зав. відділу податково-бюджетної політики ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, ст. н. с.
Леонід Дмитрович	
Ходаківська	зав. відділу земельних відносин ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук, ст. н. с.
Ольга Васиївна	
Гаврилюк	заступник директора з наукових питань Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН України
Микола Микитович	
Вишнівський	заступник директора з інноваційної та наукової діяльності Національного наукового центру «Інститут землеробства» НААН, доктор сільськогосподарських наук, ст. н. с.
Петро Станіславович	
Ярчук	зав. відділу первинного та елітного насінництва Національного наукового центру «Інститут землеробства» НААН, кандидат сільськогосподарських наук
Валентин Якович	
Мельник	директор Українського інституту експертизи сортів рослин, доктор економічних наук
Сергій Іванович	
Ткачик	заступник директора Українського інституту експертизи сортів рослин, кандидат сільськогосподарських наук
Світлана	
Олександрівна	
Гринів	зав. відділу кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність Українського інституту експертизи сортів рослин, кандидат сільськогосподарських наук, ст. н. с.
Світлана Миколаївна	
Загинайло	зав. відділу кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення та сортознавства Українського інституту експертизи сортів рослин
Микола Іванович	
Завальнюк	зав. сектору формування та використання зборів Українського інституту експертизи сортів рослин, ст. н. с.
Олександр Іванович	
Збарський	професор кафедри економіки підприємства ім. проф. І. Н. Романенка НУБіП, доктор економічних наук, професор
Василь Кузьмич	
Талавиця	директор Науково-дослідного інституту економіки і менеджменту НУБіП, доктор економічних наук, професор
Микола Петрович	
Григоренко	виконавчий директор Насінневої асоціації України
Сюзана Вікторівна	
Іоніцой	заступник генерального директора ТОВ «Агроскоп Інтернешнл», доктор сільськогосподарських наук
Юрій Серафимович	
Прилуцька	представник ТОВ «Агроскоп Інтернешнл»
Катерина Анатоліївна	
Телепенько	представник ТОВ «Коссад Восток»
Олег Васильович	
Хекало	представник ТОВ «Лімагрейн Україна»
Олег Олексійович	
Андрущенко	представник ТОВ «Маїсадур семанс Україна»
Євгенія Юрїївна	

Бобир Олександр Володимирович	представник ТОВ «Маїсадур семанс Україна»
Коцюбальська Ольга Миколаївна	представник ПП «Пахаренко та партнери»
Бережанська Вероніка Ігорівна	представник ПП «Пахаренко та партнери»
Томачинська Лариса Анатоліївна	представник ПП «Пахаренко та партнери»
Олійник Людмила Володимирівна	представник «НПЦ «Лембке»»
Лисий Віталій Васильович	представник «НПЦ «Лембке»»
Новиков Геннадій Володимирович	голова Громадської спілки «Аграрний союз України»
Панкратова Любов Леонтіївна	начальник відділу функціонування аграрних ринків виконавчого апарату ГС «Аграрний союз України», кандидат економічних наук, ст. н. с.
Каленик Павло Євгенович	голова агрофірми «Ольгопіль» Чечельницького району Вінницької області
Тиховод Анатолій Миколайович	директор ТОВ «Ольвія» Приазовського району Запорізької області
Брагінець Ігор Васильович	керівник ПСП«Альфа-Агро» Чаплинського району Херсонської області
Казацький Дмитро Геннадійович	керівник ТОВ «Гранум» Слов'янський район Донецької області
Мельник Іван Іванович	керівник ПАП «Екопрод» Донецької області
Ускова Наталія Анатоліївна	керівник регуляторного відділу та реєстрації сортів рослин (Україна та Молдова) ТОВ «Монсанто»
Андрєєв Ярослав Васильович	менеджер з питань стратегічного розвитку (насіння) Американської торговельної палати в Україні
Герун Микола Іванович	провідний науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук
Могилова Марина Михайлівна	провідний науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук
Соловей Дмитро Юрійович	старший науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук
Вишневецька Оксана Василівна	старший науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», кандидат економічних наук
Навроцький Ярослав Федорович	науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки»

**РЕЗОЛЮЦІЯ
КРУГЛОГО СТОЛУ
„РИНОК НАСІННЯ І САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ: ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ”**

Стрімкий розвиток суспільно-виробничих і економічних відносин агропромислового комплексу, пов'язаний із набуттям Україною членства у світовій організації торгівлі та необхідністю побудови більш тісних інтеграційних зв'язків з Європейським Союзом, вимагає постійного удосконалення та оновлення організаційно-технологічних рішень, адаптованих до міжнародних стандартів, зокрема у сфері насінництва та селекційних досягнень, які визначають науковий прогрес в рослинництві.

У країнах ЄС щорічно виробляється більше 200 млн тонн зернових, з якого 3,5% або близько 6–7 млн тонн використовується як посівний матеріал. В Україні, в результаті меншого урожаю і вищих норм висіву, кількість насіння зернових, що використовується для посіву являється майже двічі вищою, ніж в ЄС і складає більш ніж 5% або близько 3 млн тонн. Тому теоретично можна припустити, що розмір ринку насіння зернових в Україні відповідає 1/2 ринку ЄС.

Дослідження показують, що головною загрозою для держави є нелегальний обіг насіння і занадто мала обізнаність фермерів про переваги пов'язані з використанням сертифікованого насіння. „Сірий” ринок насіння в Україні, де відбуваються тіньові сплати роялті за використання інтелектуальної власності без сплати відповідних відрахувань у державний бюджет країни, оцінюється сьогодні приблизно більш як 50%.

Підводячи підсумки виробництва та продажу насіння зернових культур в Україні, можна відмітити, що, незважаючи на значні поліпшення на вітчизняному ринку насіння, наша держава ще далеко від інших європейських країн щодо забезпечення виробничих посівів якісним сертифікованим насінням вищих категорій та задоволення своїх потенційних експортних можливостей. Це украй тривожне явище, із-за якого втрачає найбільше вітчизняне сільське господарство, знижуючи свою конкурентоспроможність на європейському ринку.

Вітчизняна галузь селекції та насінництва сьогодні переживають не найкращі часи: ефективність державної програми формування і здійснення насінневої політики дуже низька, а контроль в насінництві через постійне реформування відповідних органів вкрай недостатній. Як наслідок, має місце незаконний обіг насіння сортів сумнівного походження, сортів невизнаних або насіння низької якості. Офіційна статистика сортових посівів відсутня, через що неможливо прослідкувати за використанням інтелектуальної

власності та виплатою роялті, а відповідно й податків до державної скарбниці (остання статистична інформація по сортовим посівам була у 2006 році).

Останні зміни вже прийняті в грудні 2015 року до законів України „Про насіння і садивний матеріал” та „Про охорону прав на сорти рослин” дещо надають можливість упорядкувати функції відповідних органів у сфері насінництва й розсадництва, удосконалюють систему сертифікації насіння і садивного матеріалу, спрощують умови реєстрації виробників насіння та садивного матеріалу, надають визначати посівні якості насіння і садивного матеріалу акредитованими органами оцінки відповідності будь якої форми власності, а також уточнювати порядок та умови видачі підтвердження на ввезення в Україну й вивезення зразків насіння для селекційних, дослідних робіт і експонування.

Однак, як показує практика, жодне із зазначених завдань на сьогодні не вирішене, що зумовлює необхідність чергового обговорення та прийняття консолідованого рішення стосовно майбутніх відносин між учасниками селекційного процесу, ліквідації недоліків з впровадження нових сортів рослин, які викликані низьким рівнем співпраці власника сорту, виробника насіння і державного регулювання цих процесів, розвитку та широкого впровадження системи „фірмової” селекції, насінництва та регіонального розподілу сортів і насіння, державної підтримки виробництва насіння високих генерацій та створення і зберігання насінневих фондів.

За результатами проведення круглого столу та обговорення актуальних питань учасники круглого столу визначили, що насінництво у перспективі має розвиватися по ринковому шляху за умов створення і функціонування цивілізованого, прозорого, регульованого державою ринкового обігу насіння і садивного матеріалу. Однак, задля цього, мають передувати:

- створення нових сортів і гібридів, максимально наближених до потреб виробництва щодо посухостійкості та жаростійкості й резистентних до шкочочинних хвороб;
- задоволення потреб вітчизняного ринку через розвиток селекції „конкурентних вітчизняних гібридів”, у тому числі гібридів, продукція яких призначена для технічної переробки (рижію, редьки олійної, рицини, гірчиці, коноплі, льону-кудряшу та овочевих культур);
- стимулювання селекційних розробок та виробництва насіння нішевих культур, зокрема: ячменю пивоварного, вівса, проса, гороху, гречки, гірчиці, льону, сорго, нуту, коріандру та часнику;
- припинення товаровиробниками різких технологічних порушень співвідношення розміщення сортів по основним агрокліматичним зонам відповідно до їх екотипу;

- зростання рівня використання сертифікованого насіння та насіння вищих категорій сільськогосподарськими товаровиробниками;
- підвищення реалізації науково-технічних досягнень науковими закладами Національної академії аграрних наук та інших закладів у галузі селекції та насінництва;
- створення регіональних систем насінництва сільськогосподарських культур – селекційно-насінницького центру, насінневого заводу та регіонального кооперативного об'єднання виробників насіння;
- розроблення механізму управління ринком насінництва в напрямі збільшення обсягів пропозиції та продажу сертифікованого насіння, подальшого здешевлення його, поліпшення якості й асортименту;
- встановлення державного замовлення на створення нових сортів рослин вітчизняної селекції, фінансування державної експертизи сортів рослин та державних програм підтримки насінництва;
- розроблення чіткого механізму отримання роялтих платежів на основі реального відображення використання вартості насіння і садивного матеріалу, використовуючи ліцензійні та субліцензійні угоди й їх реєстрацію незалежним органом обліку, нагляду та контролю;
- здійснення подальших заходів щодо приєднання України до Схем сортової сертифікації насіння, яке призначено до міжнародної торгівлі для груп таких культур як трави, бобові, хрестоцвітні, олійні і прядивні;
- розроблення комплексної державної цільової програми розвитку вітчизняної селекції та насінництва.